

Никола Обрадовић, дипломирани правник, адвокат,
advokat.obradovic.barun@gmail.com

Иван Барун, дипломирани правник, адвокат, advokat.obradovic.barun@gmail.com

УДК 378.21:351.755.5]:340.134(497.11 Ниш),1930/2020”

НОСТРИФИКОВАЊЕ ДИПЛОМА СА СТРАНИХ УНИВЕРЗИТЕТА - 1930-2020. (ПРИЛОГ ЈУБИЛЕЈУ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ)

Апстракт: У сусрет јубилеју, прослави 55 година постојања и рада Универзитета у Нишу, аутори у раду настоје да утврде да ли је икада код нас, у временима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и потоње Краљевине Југославије, дакле пре Другог светског рата, било регулисано питање нострификације страних диплома и уверења. Наводе у целини Закон о нострификавању (примању) диплома са страних универзитета и високих школа из 1930. године, као и одговарајуће одредбе Закона о високом образовању из 2017. године, настојећи да укажу на правни континуитет у једном од сегмената утемељења и континуитета и сталног развоја високог образовања код нас.

Кључне речи: Универзитет у Нишу, нострификација, управни поступак.

Уводна разматрања

Ове 2020. године, Универзитет у Нишу обележиће значајан јубилеј – 55 година постојања и рада. Као бивши студенти Универзитета у Нишу, а сада успешни прегалници у свом граду, у коме смо са успехом окончали студије права, били смо посебно заинтересовани, да утврдимо да ли је икада у нашој земљи, у временима Краљевине Срба, Хрвата и Слованаца и потоње Краљевине Југославије, дакле пре Другог светског рата, било регулисано питање нострификације страних диплома и уверења.

Последњих десетак година у својој пракси, али и у пракси других постојећих адвокатских канцеларија у склопу Адвокатске коморе Ниш, имали смо прилике да се сусретнемо са клијентима/клијенткињама који су од нас захтевали добијање правних информација и правних савета везаних за процедуру нострификавања диплома о високом образовању стечених на страним високим школама и универзитетима.

Поштујући дугогодишњу традицију, мисију и визију часописа *Пешчаник* у издању Историјског архива Ниш, упустили смо се у историјскоправно и нормативно теоријско истраживање, а у част прославе јубилеја оснивања Универзитета у Нишу, педесетпетогодишњице, с циљем да укажемо на дугогодишњу правну регулисаност потребе за признањем диплома са страних универзитета и високих школа, код нас.

О нострификовању диплома из домаће прошлости

Претражујући базе дигитализованих прописа предратне Краљевине Југославије, као и непосредним увидом у архивску грађу појединих референтних институција, утврдили смо да је на предлог министра просвете краљ Александар Први, „по милости Божјој и вољи Народној” 6. јула 1930. године у Београду, прописао и прогласио *Закон о нострификовању (примању) диплома са страних универзитета и високих школа* (у даљем тексту: *Закон*).

Овај невелики Закон, од свега 11 чланова, садржи основе утемељења поступка нострификације страних диплома.

„Ко жели да му се у Краљевини Југославији призна диплома о академском достојанству стеченом на неком страном универзитету или високој школи, дужан је да своју диплому нострификује” (чл. 1).

„Нострификовање диплома врше факултети, односно високе школе Краљевине Југославије, који су једнородни или најсроднији са страним факултетима и високим школама које су издале дипломе. Ближе одредбе о овоме прописује Министар просвете.

Ако факултет код кога се тражи нострификовање дипломе нађе да није надлежан за нострификовање, он ће предмет са својим разлозима послати надлежном факултету. У случају да се и овај други факултет огласи ненадлежним, он ће упутити предмет свом универзитетском већу које ће решити овај сукоб надлежности. Ако сукоб надлежности постоји између високих школа или високих школа и факултета, онда тај сукоб решава Министар просвете” (чл. 2).

„За нострификовање диплома потребно је поднети факултету, односно високој школи молбу са следећим документима:

- 1) Уверење о држављанству.
Јавни службеници нису дужни поднети ово уверење.
- 2) Сведочанство о испиту зрелости.
Ако је молилац положио испит зрелости ван наше државе, потребно је да прибави мишљење Главног просветног савета о томе да тај испит одговара нашем испиту зрелости.
- 3) Оригиналну диплому о дипломском иситу или докторату.
Ако молиоцу диплома још није издата, може поднети привремено уверење издато од стране школе где је дипломирао или докторирао, с тим да у остављеном року поднесе оригиналну диплому.
- 4) Оверу веродостојности печата и потписа на оригиналној дипломи односно уверењу од стране наших дипломатских или конзуларних власти.
- 5) Оверу веродостојности потписа и печата наших дипломатских односно конзуларних власти од стране Министарства иностраних дела.
- 6) Оверен превод дипломе односно уверења.
- 7) Документа о току студија у оригиналу и овереном преводу. Из ових докумената треба да се види колико је семестара молилац провео на студијама, где и кад, које је предмете слушао и које испите положио.
- 8) Два примерка докторске дисертације (ако је у питању нострификовање докторске дипломе).

Факултетски савети могу отступити од ових законских прописа само онда кад је у питању завршено универзитетско школовање на универзитетима једне државе са којом наша Краљевина не одржава дипломатске односе. Једино у том случају факултетски савети могу вршити нострификавање и ако молилац не поднесе оригиналну диплому, узимајући у разматрање поједина званична документа из којих се види да је свршио факултет.

9) Таксу прописану по Закону о таксама (чл. 3)“.

„Одлуку по молби за нострификавање доноси факултетски савет односно савет високе школе, на основу оцене свих поднетих докумената.

Ако у појединим случајевима документа, набројана у чл. 3 овог Закона, не би била довољна за доношење одлуке, факултетски савет може одложити нострификавање док се преко наших дипломатских или конзуларних валсти не прибаве потребна обавештења о школи која је диплому издала (чл. 4).“

„Ако програм по коме је молилац свршио своје студије не одговара потпуно програму факултета, односно високе школе, умољеног за нострификавање, савет тога факултета или високе школе може прописати допунске испите и радове. Овакве одлуке подлеже одобрењу министра просвете.

За ове испите, поред таксе из Закона о таксама, кандидат је дужан положити за претседника и чланове испитне комисије по 100. – динара и за деловођу 50. – динара, односно по 200.- и 100.- динара, ако је у питању докторски испит.

Допунски испити могу се поновити само једанпут и то најраније после шест месеци (чл. 5)“.

„Одлука факултетског савета односно савета високе школе по молбама о нострификавању ставља се на полеђини оригиналне дипломе и не подлеже жалби.

Свака оваква одлука мора се доставити свима једнородним факултетима односно високим школама у земљи.

Ако је факултетски савет односно савет високе школе одлучио да се диплома не нострификује, обавестиће о томе све једнородне и сродне факултете и високе школе у земљи, и ниједан факултет односно висока школа не може накнадно извршити нострификавање такве дипломе (чл. 6)“.

„На сваком факултету односно високој школи водиће се нарочита књига, у коју ће се уносити све одлуке по предметима нострификавања диплома, са потребним мотивацијама и свима подацима у вези са нострификавањем уопште (чл. 7)“.

„У случају да молилац, у смислу тач. 3 члана 3 овога Закона, не поднесе оригиналну диплому у остављеном року, одлука о нострификавању опозива се.

Ово опозивање мора се објавити у „Службеним новинама“ и доставити свима универзитетима и високим школама (чл. 8)“.

„Поновна молба за нострификавање може се упутити само у случају подношења нових докумената и то једино овом факултету односно високој школи где је донета прва одлука (чл. 9).“

„Дипломе страних универзитета оних лица која су на основу њих изабрана за универзитетске наставнике и асистенте односно наставнике и асистенте високих школа, сматраће се да су нострификоване самим овим избором (чл. 10)“.

„Овај Закон добија обавезну снагу кад се објави у „Службеним новинама“.

Тада престају важити сви досадашњи прописи о нострификавању диплома страних универзитета и високих школа изузев одредаба чл. 2 Нептунског споразума о промени¹ и чл. 9 Римског споразума (чл. 11)”.

О нострификавању диплома – позитивноправни приступ

Законом о високом образовању Републике Србије² надлежно министарство се стара о укључивању високошколских установа у процес признавања високошколских квалификација у Европи (чл. 31). Признавању страних високошколских исправа посвећено је поглавље XIV Закона.

Признавање стране високошколске исправе јесте поступак којим се имаоцу те исправе утврђује право на наставак образовања, односно на запошљавање. Поступак признавања стране високошколске исправе спроводи се у складу са одредбама овог закона, ако међународним уговором није предвиђено другачије. Посебно је наглашено да високошколска јавна исправа стечена у СФРЈ – до 27. априла 1992. године, у Савезној Републици Југославији, односно Државној заједници Србија и Црна Гора – до 16. јуна 2006. године и Републици Српској не подлеже поступку признавања стране високошколске исправе. Ова јавна исправа овог члана производи исто правно дејство као јавна исправа издата у Републици. Као и у *Закон о нострификавању (примању) диплома са страних универзитета и високих школа* важећи Закон РС предвиђа да се за признавање стране високошколске исправе плаћа републичка административна такса (чл. 130).

Законом о високом образовању РС предвиђен је и начин вредновања страних студијских програма. Вредновање страног студијског програма врши се на основу врсте и нивоа постигнутих компетенција стечених завршетком студијског програма, узимајући у обзир систем образовања у земљи у којој је високошколска исправа стечена, услове уписа, права која проистичу из стране високошколске исправе у земљи у којој је стечена и других релевантних

---

¹ Neptunskim konvencijama od 20. juna 1925. uređena su glavna saobraćajna i pravna pitanja u vezi sa Rijekom. Више: „Između dva svetska rata”, Biblioteka Vladimira Ćorovica, https://www.rastko.rs/rastko-bl/istorija/corovic/istorija/7_26_1.html, приступ: 1. 3. 2020.

Нептунска конвенција или Споразум о стицању држављанства између Краљевине СХС и Краљевине Италије закључен је 1925. године. На основу његових одредби сва лица која су имала завичајност (припадност) у Ријечкој општини на дан 3. новембра 1918. године (пре савезничке окупације и стварања Ријечке државе Рапалским споразумом), осим оних која то право немају услед својевољног акта, или су стекла држављанство неке друге државе, стећи ће пуноправно италијанско или југословенско држављанство. Као услов за стицање било је постојање њиховог боравишта на оном делу Ријечке територије који је тој држави додељен, или је било пре него напуштања Ријеке. За случај да нису уопште имала боравиште на поменутих територијама, за одређивање држављанства било је релевантно последње боравиште њихових родитеља. У „Службеним новинама” од 4. априла 1929. године, бр. 79 – XXXIII објављена је Наредба Министра унутрашњих послова о поступању при стицању и губитку држављанства Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца путем опције и молбе. „Извршавајући споразум о стицању држављанства - приложен под Ф. „Споразум за извршење споразума у Ријечи”, потписаном у Риму 27. јануара 1924. године, који је примељен и потписан у Нептуну 20. јула 1925. године и уз Закон о допунском споразуму потписаном у Риму 27. јануара 1924. године о уређењу промета.

² „Закон о високом образовању”, Службени гласник РС, бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018 - др. закон, 73 од 29. септембра 2018, 67 од 20. септембра 2019, 6 од 24. јануара 2020 - др. закони. У овом делу рада коришћени су прецишћени делови текста Закона.

чињеница, без разматрања формалних обележја и структуре студијског програма. Вредновање страног студијског програма, односно дела студијског програма, ради наставка образовања, врши стручни орган самосталне високошколске установе којој је поднет захтев за академско признавање.

Вредновање страног студијског програма ради запошљавања врши Национални центар за признавање страних високошколских исправа (у даљем тексту: ENIC/NARIC центар), као унутрашња организациона јединица Министарства.

Једном извршено вредновање одређеног страног студијског програма важи за све наредне случајеве признавања стране високошколске исправе када је страна високошколска исправа стечена завршавањем истог студијског програма.

Информације о чињеницама из става 1. овог члана даје ENIC/NARIC центар самосталној високошколској установи. У поступку вредновања ради признавања домаће високошколске исправе у иностранству, информације о самосталној високошколској установи и систему образовања даје ENIC/NARIC центар (чл. 131).³

Ови ставови законописца у односу на поступак нострификовања дипломе, слични су поступцима предвиђеним *Законом о нострификовању (примању) диплома са страних универзитета и високих школа*. Разлика се огледа у томе што је домаћи законописац начинио разлику између нострификације дипломе ради наставка школовања у односу на признање дипломе ради запошљавања. Јасно је такође да важећи Закон издваја и постојање засебне институције која обједињава информације о високошколским установама и системима образовања.

Одредбама прописа који су се односили на регулисање појединих питања у поступку нострификације страних диплома, раније, по закону који је важио од 2005. године, правила се јасна разлика између признавања стране високошколске исправе ради наставка образовања и ради запошљавања. У важећем Закону једино је регулисано признавања стране високошколске исправе ради наставка образовања, док више не важи одредба којом се регулисало признавање стране високошколске исправе ради запошљавања.

Признавање стране високошколске исправе ради наставка образовања на самосталној високошколској установи, или академско признавање, спроводи та самостална високошколска установа, по претходно извршеном вредновању страног студијског програма, односно дела студијског програма. У том поступку наставак образовања и упис вишег образовног степена могу бити условљени обавезом стицања додатних исхода учења или одбијени, ако се утврди постојање суштинске разлике између врсте и нивоа постигнутих знања и вештина и услова за упис на одређени студијски програм. Критеријуме за утврђивање постојања суштинске разлике између врсте и нивоа постигнутих знања и вештина и услова за упис на одређени студијски програм и поступак академског признавања прописује самостална високошколска установа својим општим актом. Решење о исходу поступка доноси стручни орган самосталне високошколске установе у року од 90 дана од дана пријема уредног захтева, и такво решење има статус

---

³ Престају да важе одредбе члана 131. став 3. Закона у делу у којем је прописано да је ENIC/NARIC центар организациона јединица Министарства даном почетка рада ENIC/NARIC центра у складу са „Законом о Националном оквиру квалификације”, Службени гласник РС, број 27/2018-3. (види члан 53. Закона – 27/2018-3)

коначног решења. Уколико није другачије прописано, на поступак академског признавања примењује се закон којим се уређује општи управни поступак (чл. 132).

Орган надлежан за спровођење поступка признавања стране високошколске исправе води евиденцију и трајно чува документацију о спроведеним поступцима. Евиденција обухвата: презиме, име једног родитеља и име, датум и место рођења, држављанство, адресу и број телефона имаоца стране високошколске исправе – подносиоца захтева; назив високошколске установе која је издала исправу, место и државу, трајање студија (студијског програма), врсту и степен студија, смер студија (програм, дисциплину), стручни, академски, научни назив, број и датум акта о вредновању страног студијског програма и назив органа који га је донео, број и датум акта о додатним испитима, број и датум акта о положеним додатним испитима, број и датум решења о признавању стране високошколске исправе и кратак садржај диспозитива решења. Надлежни орган евиденцију уноси у јединствени информациони систем Министарства у складу са законом (чл. 134).

Као посебно важно, за данашње геополитичке прилике, овим Законом регулисан је поступак признавања високошколских исправа и вредновање студијских програма високошколских установа са територије Аутономне покрајине Косово и Метохија које обављају делатност у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација, као и друга питања од значаја за утврђивање права у погледу наставка образовања, односно запошљавања ималаца високошколских исправа са територије Аутономне покрајине Косово и Метохија утврђује Влада (чл. 138).

Закључак – или запажања *de lege lata* и *de lege ferenda*

У протоку информација које илуструју дневне догађаје, на територији земље, града, уско академски, или апликативно професионално, немогуће је не уочити податак о великом броју младих академица који настављају школовање и усавршавање ван граница наше земље. Све чешће, наглашава се неопходност њиховог повратка, додатна улагања државе у образовање, задржавање младих стручњака у Србији, сарадња привреде и образовања. Средином прошле године истицано је да ће Координационо тело за праћење економских миграција у јануару 2020. године Влади Србије предложити стратегију за повратак у земљу висококвалитетне радне снаге и студената који завршавају студије у иностранству.⁴

Истичу се напори државних универзитета у Србији за стицањем престижних позиција међу светским универзитетима. На сајту Универзитета у Нишу објављено је да је Универзитет у Нишу рангиран на 1420. месту, међу двадесет хиљада светских универзитета, што је објавио Центар за светске универзитетске ранг листе (Center for World University Rankings). Ова позиција сврстава Универзитет у Нишу у сам врх – међу 7,1 одсто најбољих светских

---

⁴ „Dorđević: Sredinom 2020. akcioni plan za povratak mladih u Srbiju, moramo da reagujemo što pre”, <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/220406/Djordjevic-Sredinom-2020-akcioni-plan-za-povratak-mladih-u-Srbiju-moramo-da-reagujemo-sto-pre.html>, приступ: 28. 2. 2020.

универзитета, што је изванредно достигнуће, пише у саопштењу Центра за рангирање.⁵

Сигурно је да ће се изванредно број младих школованих особа, домаћих држављана, суочити са поступком признавања стране високошколске исправе, код нас. Једно од питања, на које ћемо бити обавезни да дамо правни савет или правну информацију, односи се и на то да ли је овај поступак признања на неки начин део корпуса међународних права, садржаних у конвенцијама које је ратификовала наша земља. Одговор би у том случају био афирмативан, с обзиром на то да је савезна држава СЦГ још 2003. године донела Закон о ратификацији Конвенције о признавању квалификација из области високог образовања у европском региону.⁶ Тиме је наша земља исказала недвосмислено стратешко опредељење да свој систем високог образовања усклађује с општим смерницама и начелима Европског простора високог образовања. Доношењем Закона о високом образовању (2005) ова опредељења су добила своју законску форму и постала обавеза свих високошколских институција.⁷ Такво стратешко опредељење настављено је и доношењем Закона о високом образовању из 2017. године.

Као значајан елемент признања дипломе стечених на страним универзитетима помињу се исходи учења. Претраживањем значења овог појма долазимо до одређења да се исходи учења у високом образовању дефинишу као „очекивани или постигнути резултати програма или остваривање циљева установа, што показује широк распон индикатора (попут знања студената, когнитивних способности и ставова). Исходи су резултати програма поучавања, планирани у оквирима развоја студента/особе која учи”.⁸ У припреми правних савета клијентима/клијенткињама у процесу признања њихових диплома стечених на страним високошколским установама и покретања одговарајућег управног поступка, дошли смо до сазнања да исходи учења морају пре свега представљати део корпуса докумената који је неопходан за акредитацију високошколских установа, али и као усклађени саставни део показатеља квалитета високог образовања из сродних научних поља (поља: природно-математичке науке, друштвено-хуманистичке науке, техничко-технолошке науке, медицинске науке и сл).

Препорука је да универзитети треба да одлуке о признавању страних диплома заснивају искључиво на исходима учења стечене дипломе. Томе ће допринети одређивање прецизних и јасних критеријума по којима се утврђује постојање суштинске разлике између тражене и стечене квалификације. Универзитети треба да примењују важеће међународне споразуме у поступку

---

⁵ „Универзитет у Нишу међу седам одсто најбољих универзитета на свету”, <https://www.ni.ac.rs/novosti-i-dogadjaji/vesti/univerzitet-u-nisu-medju-sedam-odsto-najboljih-univerziteta-na-svetu>, приступ: 1. 3. 2020.

⁶ „Закон о ратификацији Конвенције о признавању квалификација из области високог образовања у европском региону”, Службени лист СЦГ - Међународни уговор, бр. 7/2003.

⁷ М. Babin i dr, Priznanje stranih visokoškolskih diploma u Srbiji, Beograd 2012, 9. https://www.paragraf.rs/kk/images-kk/priznavanje_stranih_visokoskolskih_diploma_u_srbiji.pdf приступ: 8. 3. 2020.

⁸ В. Lungulov, Analiza ishoda učenja kao indikatora kvaliteta visokog obrazovanja (neobjavljena doktorska disertacija, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za pedagogiju, 2015), 88. <http://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/4506/Disertacija6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, приступ: 8. 3. 2020.

признања страних диплома. Уз то, поступак признавања високошколских диплома треба учинити знатно ефикаснијим и транспарентнијим, а треба и тежити смањивању његових трошкова.⁹

Сматрамо ово поље покретања управног поступка приликом признавања страних високошколских диплома значајним, не само као професионални изазов у пружању адвокатских услуга, већ као својеврстан начин поступања за добробит високообразованих клијената/клијенткиња који одлучују да своје квалификације оваплоте и формализују у оквиру факултета Универзитета у Нишу. Предлажемо и израду својеврсне читанке – водича који би у вођењу овог управног поступка целисходно, рационално и процесно ефикасно омогућио грађанима остварење њихових јасно прописаних права. Осим навођења и кратке анализе међународних споразума из ове области, мултилатералних уговора, билатералних споразума о узајамном признавању сведочанства и диплома, Закона о високом образовању, Закона о општем управном поступку, предлажемо и обједињавање и анализу управноправне праксе у поступцима за признање страних диплома, који су вођени под окриљем Универзитета у Нишу. Посебно би било интересантно раздвојити и класификовати предметна одређења таквих захтева, не само у смислу научног поља коме припадају, него и усклађености/неусклађености елемената образложења у одлукама приликом поступања по захтевима. Да ли постоји већа усклађеност у оквиру истих поља наука, јер о компатибилности процеса одлучивања не можемо унапред судити, и то у односу на самоцензуру органа који о томе одлучују. Питања су бројна. Само би обједињавањем праксе дошли до ефикаснијих решења.

---

⁹ M. Babin i dr, n. d., 11.

Литература

- Babin, Mihailo, Helena Hiršenberger i Tatjana Papić. Priznanje stranih visokoškolskih diploma u Srbiji. Beograd 2012.
- Biblioteka Vladimira Ćorovica, Između dva svetska rata. https://www.rastko.rs/rastko-bl/istorija/corovic/istorija/7_26_1.html.
- Đorđević: Sredinom 2020. akcioni plan za povratak mladih u Srbiju, moramo da reagujemo što pre. <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/220406/Djordjevic-Sredinom-2020-akcioni-plan-za-povratak-mladih-u-Srbiju-moramo-da-reagujemo-sto-pre.html>
- Lungulov, Biljana. „Analiza ishoda učenja kao indikatora kvaliteta visokog obrazovanja”. Neobjavljena doktorska disertacija, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za pedagogiju, 2015.
- Службени гласник РС, 88/2017, 27/2018, 73/2018, 67/2019, 6/2020.
- Службени лист СЦГ, 7/2003.
- Универзитет у Нишу међу седам одсто најбољих универзитета на свету. <https://www.ni.ac.rs/novosti-i-dogadjaji/vesti/univerzitet-u-nisu-medju-sedam-odsto-najboljih-univerziteta-na-svetu>